

KURYER LITIEWSKI

w WILNIE dnia 29. Kwietnia V. S. ROKU 1808.

S. PETERBSURG VS. d. 14 Kwietnia. Dalsze czynności wojsk Rosyjskich w Szwedzkiej Finlandyi. D. 14 Marca donosił X. Bagration, że Podpółkownik Kulniew wysłał go w pogon za nieprzyjacielem, który ustępował pod komendą G. Adeltkreitz, ciągnął przez Jakalis, Salmi, Wasen, Koskue, na koniec d. 13 na świtanie w Jlmola postrzegł 30 dragonów Szwedzkich; ci po krótkim strzelaniu cofnęli się zapalwszy magazyn siana, i przez Lappo do Vasa ustąpili. Z drugiej strony GM. Raiewski zbliża się do Christianstadu, które miasto d. 12 Marca poddało się orężowi Rosyjskiemu. Oprócz kilku partykularnych okrętów które zimowały w porcie, nie tu ważnego nie znaleziono z własności rządowej. Nieprzyjaciół cofnawszy się wiorst 26 od miasta w porządku, później ustąpił w odleglejsze strony, którego nie chcąc zpuścić z oka X. Bagration zalecił G. Raiewskiemu pośpieszać do Vasa. Batalion strzelców z 2 połowami armatami i kozakami posłany do wysp Alandskich, dla nakłonięcia mieszkańców do poddania się berłu Rosyjskiemu. Roczensalmski garnizon stojący dotąd w Lovisa powrócił na miejsca swoje; część ludu swojego zostawiwszy w Borgo na straży.

D. 15 Marca główna kwatera do Helsingfors powróciła. GL. Tuczok donosił, że w bitwach ztoczonych pod Kuopio i Lappewird z naszej strony poległo 2 żołnierzy, ranieni Podporucznik Ekbaum, 59 żołnierzy, koni zabitych 18, ranionych 35. O Officyerach którzy się dystyngowali G. Buxhewden osobne posyła doniesienie. Dla śpiesznego cofania się Szwedów i zmienionych okoliczności uczyniono urządzenie następujące. GM. Bułatow od Kuopio miał iść do Uleaborga, dla zajęcia miasta Kaana; tenże miał część ludu posłać do Carleby, wyprzeć ztamtąd nieprzyjaciół i opanować miasto. Część dywizyi 5 i Podpółkownik Kulniew zbliżywszy się do Jacobstadu, miała okrywać inne dywizye. W mieście Vasa kazano cokolwiek wojska zostawić z GM. Raiewskim.

D. 16 W nocy Rosyianie ognia dawać zaczęli z bateryi założoney na przygórku Helsingne; tegoż d. dokonczono batterye szturmować mające Sweaborg, to jest, 1 pod komendą Maiora Szulmana, 2 Maiora Tararikina, 3 Kapitana, Bkbulatowa wszystkie pod głównym dozorem fligel Adjutanta Twaragowa. Nadto jeszcze założono inną batterię pod sprawą Półkownika Argun, która każdej nocy miała przybliżać się do oblężoney twierdzy w przyzwoitej odległości.

D. 17 donosił X. Bagration, że G. Raiewski w Christianstad straż zostawiwszy z ludem całym postąpił do Nerpes; straż przednią prowadzący

Maior Ridinger szedł do Jtermork i stanął w Portom; Kozacy brzegiem ciągnęli Bothnickiey odno gi przybliżając się do Szwedów, których straż tylna znajdowała się blisko Vasa; to miasto chciał zająć wódz Rosyjski, którego jeśli by odważył się bronić nieprzyjaciół, nam koniecznie atakować wypadało. Podpółkownik Kulniew ciągnął w ślad za G. Adeltkreitz, część ludu wysłał w lewo ażeby z boku mogła uderzyć na G. Klingsporn. Tegoż d. pionnierowie Kapitana Sazonowa z Helsingfors poszli do Changut i Abo, gdzie im kazano zaczynać robotę przepisaną dla ubezpieczenia miejsc warownych. Tegoż d. do Sweaburga rzucano bomb kilka z bateryi nowo założonych.

D. 18 Zaczeli Rosyianie strzelać do twierdzy o godzinie 2 z północy; postrzeżono zaraz pożar, który jednak prędko został ugaszony. Ruchoma batteria Półkownika Argun dokazywała nawięcej postawiona na lodach od wyspy Sandhameland; ta w 2 miejscach sprawiła pożar; ku niej więc Szwedzi cały swój ogień zwrócili strzelając 400 razy, poległo 3 żołnierzy Rosyjskich, 5 raniiono, koni zginęło 13. W tym czasie palna kula z twierdzy puszczone przełamiała skrzynię napełnioną ładunkami, bombami, i kulami palnemi stojącą w takim miejscu, gdzie leżało wiele pakula; ztąd lękać się wypadało skutków okropnych, i wielkiej szkody w całej baterii; ale 14 brygady artylleryjskiej bombardyer Jan Fiedotow z największą śmiałością rzucił się na skrzynię, zerwał z niej pakule i palną kulę, a skrzynię odciągnawszy na miejsce dalsze, zbawił przez ten postępek wielu żołnierzy i amunicyę. W nagrodę znakomitey przysługi Fiedotow otrzymał rangę Feierwerka 1 klasy, 500 rubli, znak dystynkcyi orderu wojennego, i pochwalne pismo na paraganinie z Collegium wojennego.

D. 19 o północy ze wszystkich bateryi razem zaczęli dawać ognia Rosyianie do Sweaborga; odpowiadał nieprzyjaciół i ranił nam 2 ludzi. Z Abo doniesiono iż mieszkańcy wysp Alandskich poddali się bez użycia wojskowej siły J. J. Mei, zatem strzelcom i kozakom do nich wysłanym powrócić kazano.

D. 20 O godzinie 2 z północy strzelać do Sweaborga zaczęliśmy. 1 batteria Maiora Szulmana wielką szkodę oblężonym uczyniła, gdyż wszystkie jej bomby i granaty w samą twierdzę padały, ztąd wkrótce pożar powstał, który chociaż ugaszono, jednak nie ustawała trwoga, mianowicie gdy Półkownik Argun z baterią swoją poszedł od Bokholmu, i silnym bombardowaniem przymusił Szwedów odkryć wszystkie batterye swoje. O godzinie 10 garnizon wyszedłszy z twierdzy

dzy od wyspy Bokholm uderzył na straż Ros-
syanów, i chciał one zpedzić, lecz piechota wspar-
ta od strzelców i leib kozaków nie zważając na
przewyższającą liczbę nieprzyjaciół, przymusiła
ich odstąpić przedsięwzięcia; wkrótce nie tylko co
w polu już byli, ależ druga część załogi wy-
chodząca z murów z armatą na dawne stanowi-
sko powrócić musiała. Szwedzi w tém zdarzeniu
ztracili zabitego Officyera, 3 mieli ranionych; z na-
szej strony padł koń 1. X. Bagration donosił,
że G. Rastewski dokonał co iemu zlecono było,
straż przednia po krótkiej utarczce z tylną stra-
żą nieprzyjaciół zalała miasto Vasa d. 17. Tym
sposobem prędko obrót wojsk Rosyjskich został
pomysłnością uwieńczony, a miasto Vasa bardzo
wazne w północnych stronach Finlandyi Szwedz-
kiej podbite. Podpółkownik zaś Kulmew i Pół-
kownik Tarczaninow najkrótszą drogą pośpieszy-
li do Carleby. Odwrót albo raczej ucieczka nie-
przyjaciół ze wszystkich miejsc tak nagłą była,
że nie mogli Rosyianie doścignąć bez naywięk-
szego znużenia. Tego d. strzelano cokolwiek do
Sweaborga; wieczorem o godzinie 10 strzelanie
ponowione trwało do północy. Trafne bomb i
granatów ciskanie zatrwożyło Szwedów; strzela-
li więc ze wszystkich fortyfikacyi ku brzegowi
morskiemu obroconych, okrywając ogniem nie tyl-
ko batterye nasze, ależ miasto Helsingfors, po
wielu domach ściany wyłamane, okna wybite, nie-
które kule za miasto leciały; szkody jednak wiel-
kiej nie było; zabity nam kanonier i raniony 1.
Bateria zaś Rosyjska i sprawiła w twierdzy po-
żar nowy, równym sposobem dokazywała batte-
rya z w zamku Stor Laulan, lecz tu ogień prę-
dko zgaszony. Bateria ruchoma od wyspy Gu-
stwerd zbliżyła się do murów na strzał kartaczo-
wy, i zapaliła, iak domyślić się można woz pro-
chowy. Reszta później.

MADRID d. 31 Marca. Wojsk Francuz-
kich w Madricie i okolicy znajdujące się 54 t. wię-
ksza jeszcze liczba w prowincjach północnych
Hiszpanii; niektóre półki zdają się zmierzać na
południe. W X. Murat zachowanie dotąd ściśle
karność i zgodę między z narodami; nasz zosta-
je w dręczącej niepewności losu przyszłego, każ-
dy obywatel przeczuwa odmianę, iaka będzie nie
widząc. Król Karol ciągle mieszka w Aranjuez.
Ferdynand w stolicy; Napoleon wkrótce jest spo-
dziewany; na drodze i w miastach mamy gotowość
wszelką do przyjęcia Monarchy. Rząd zdaje się
bezczylny; słychać że X. Pokoiu został przenie-
siony do pałacu Admiralskiego w którym miesz-
ka Namiestnik Imperatora Francuzkiego. Ferdy-
nand 7 chce do Ministerium powołać mężów
naysznakomitszych, iacy są Florida Blanca, Azan-
sa, Jovellanos, Caballero; ostatni ma zostać Gran-
dem i klasy w nadgodę zasług wielkich; przed
samą już rewolucyą oświadczył się głośno przeci-
wnikiem X. Pokoiu, i co mógł czynił odcąc od-
dalić przynajmniej od przepaści Karola 4, w
którą Monarcha nieszczęśliwy miał być ztrącony.
Silva podobno będzie Inkwizytorem generalnym.
Takie są bojaźni i nadzieje Hiszpanów; powiedzmy

cokolwiek o szczegółach dotąd mało wiadomych
naszej rewolucyi i iey przyczynach.

Król nowy ogłosił co następuje. Chcąc uwia-
domić poddanych o mniemanym spisku do które-
go byłem uwikłany z wielo sługami i domowni-
kami moimi, rozkazałem rzecz całą krótko i ia-
śnie opisać, gdy sam ią lepiej poznałem z papie-
rów u X. Pokoiu znalezionych. D. 20 paździer-
nika r. 1807 Karol 4 przesłał Ministrowi Cabal-
lero papiery niby znalezione u X. Asturyi; sztuk
5 było; z których pierwsza własney ręki X. obja-
wiała z uszanowaniem Królowi życie, postęпки, i
niesprawiedliwość Don Godoi, z wyszczególnie-
niem iego majątku, despotyzmu, i dumy. X. Astu-
ryi prosił oycę, żeby w swoiey obecności, przez
osoby dostoyne, albo też losem wybrane kazał
uczynić indagacyą rzetelności doniesienia, o któ-
rey przekonany miał oddalić ze dworu X. Pokoiu
i familią iego; zaręczał X. Asturyi że ten postę-
pek radość poddanym przyniesie; w témże piśmie
zawierały się niektóre myśli zmierzające do uszczę-
śliwienia narodu; nakoniec prosił oycę, iż ieśli
uczynić nie zechce o co jest proszony, niech za-
chowa przynajmniej pismo w utaieniu, ażeby sy-
na na niebezpieczeństwo nie naraził. W drugiem
piśmie podane były sposoby odkrycia bezprawio-
w X. Pokoiu, w trzecim piśmie Kanonik Esciquitz
nauczyciel X. Asturyi odpowiadał na rozmaite
pytania onemu podane; dwa pisma ostatnie do te-
go dzieła nie zowiązły się bynajmniej.

D. 29 października o północy do pokoju
Królewskiego zwołano Ministrów, którzy uradzili
indagacyą uczynić z X. Asturyi; ten wezwany zo-
stał w areszcie nie mając innego związku prócz
osob nowo przybranych do usługi iego. Nazajutrz
Karol 4 przesłał Ministrowi Caballero oświadcze-
nie do narodu, w którym X. Asturyi jest uznany
zdraycą i wszyscy iego przyjaciele. Ten rozkaz
cały własną ręką pisał Don Godoi. X. Asturyi
widząc się w takim stanie chciał obawić, co za-
myślał czynić dla dobra oyczyzny, i wybić się z
niesprawiedliwego ucisku; więc oświadczył Mini-
strom że dla dobra Hiszpanów postanowił pojąć
w małżeństwo Xiężniczkę Francuzką, do czego
uczynił już krok wolny i nie przymuszony mając w
nayıpierwszym względzie, ażeby rodziców swoich
oświecił, i odwiódł od nieograniczonego zaufania,
które w Don Godoi położyli; ten człowiek ażeby
na złe nie użył przemocy swoiey i nieograniczo-
ney władzy nad Monarchią, X. Asturyi dał wła-
snoręczny rozkaz X. Infantado przyjęcia kommandy
nad wojskiem w Castili nowey, ieśliby Karol 4 zszedł
z tego świata. W tey chwili właśnie Don Go-
doi przychodził do Escorialu, i wpadłszy do po-
koiów X. Asturyi pokazuje onemu list gotowy,
w którym następca tronu prosić miał oycę o prze-
baczenie winy ciężkiey. X. Asturyi chcąc dać
nowy dowód przywiązania synowskiego list ów ob-
cą ręką napisany pod pisał.

Dziś Ferdynand 7 zupełnie przekonany o nie-
winności X. Infantado i Kanonika Esciquitz roz-
kazuje zwołać sąd nowy na przeyrzenie ich da-
wnego procesu, iakoteż innych sług swoich nie-

winnych, ażeby na potomne wieki nie został ślad zbrodni niesłychanej, którą X. Asturyi przypisano. Jakóż zwołani sędziowie dali wnet wyrok, że oskarżenie X. Infantado i innych fałszywe było, i cały spisek wymyślony, polecając wszystkich względem nowego Monarchy, za którego sprawę cierpieli. To było początkiem i przyczyną odmiann sprawionych w Hiszpańskim rządzie. Powiedzmy cokolwiek o ważniejszych zdarzeniach tej rewolucyi.

D. 16 Marca wieczorem gwardya konna Hiszpańska w Araniuez odebrała rozkaz czuwać przez noc całą i być w gotowości do ruszenia. D. 18 wieczorem, gdy Król i Królowa powracali z przechadzki, X. Asturyi cicho powiedział iednemu z Officyerów pomienionego korpusu; że tej nocy w nich nadzieję składa. Domyślił się każdy tej tajemnicy, i mocno postanowiono nie zezwalać na wyjazd Monarchy; straż pałacową podwoiono. O północy X. Pokoju chcąc iść do Króla wysłał przed sobą Officyera, żeby opatrzył na drodze bezpieczeństwo; ten od straży zatrzymany zamiast odpowiedzi dał ognia i uciekł; cała wnet gwardya na koni siadła; przybiegli huzarowie X. Pokoju, zaczęło się strzelanie, 3 gwardyaków raniiono; lecz pierzechneli huzarowie postrzegłszy lud łączący się z gwardją. Niemieszkając półk Hiszpańskiej i Walońskiej opasując pałac X. Pokoju; ten znaleziony za kufrem do więzienia został odesłany; lecz w drodze korzystając z zamieszania i ciemności uszedł, z trudnością znalazł go żołnierz między kupami mat ukrytego; prosił nieszczęśliwy żołnierza o szklankę wody, i o mundur iego dla przebrania się do łatwiejszej ucieczki, trzos pełny złota ofiarując; gdy nic nie otrzymał, zapamiętał się i wycioł żołnierzowi policzek; inni na pomoc przybiegli; wywleczony na ulicę porywa za cugle z konie i woła żeby go do koszar odprowadzono; z trudnością to uczynili żołnierze, idąc X. Pokoju wiele obelg gminnych wytrzymać musiał, ciskano kamienie na niego, w udo pchnięty mocno został.

Wszedłszy do stajni rzucił się na kupę słomy, zaklinając żeby go ratować od wściekłości ludu. Król i X. Asturyi krzykiem obudzeni ukazują się na balkonie. Pozdrawia ich pospólstwo, woła o śmierć X. Pokoju. Gdy nieszczęśliwego Król ogłosił wyzutym ze wszystkich dostoięństw i urzędów, gmin podniósł okrzyk radośny; nie można było inaczej wołających uspokoić, iak obietnicą prędkiego sądu i kary przykładney dla X. Następcy tronu przybywa do koszar, i rozkazuje stawić przed sobą Don Godoi; stanął w oplakanym stanie, który politowanie nad nim wzbudzał najzawziętszych nieprzyjaciół. Ten niedawno pan Monarchii, obelgą nakarmiony! krew z rany zadanej uszła mu tak obficie, iż stać nie mógł, upada więc do nog X. Asturyi wołając; przepraszam W. K. M. Emmanuelu odpowie z łagodnością X. zapominasz iż ojciec mój żyje. Gdy widzę, odpowie Godoi W. X. M. tu rozkazującego, wnosić powinieniem, że Karol 4 już nie żyje. Ojciec mój nie umarł, rzecze następca tronu, lecz panować

(2)

nie będzie, a jeżeli jeszcze nie jestem Królem, będę po chwili. To rzekłszy X. Asturyi odszedł do pałacu, więźnia pilniey strzedz kazał.

Gdy w pierwszém zamieszanu pospólstwo wpadało do mieszkania iednego z przyjaciół X. Pokoju, sędzia u drzwi stawa, pytając się po co idą. . . Zabijać łotra . . . Kto wam dał prawo dopuszczać się zbrodni . . . Jego niesprawiedliwe postęпки . . . Któż was postanowił sędziami nieprawości? czyliż na to nie ma trybunałów Hiszpania. . . Jeżeli są trybunały, za co dotąd żyje zbrodzień. . . Macież iakie dowody że ten człowiek jest zbrodniem. . . Wszyscy o tem wiedzą. . . Lecz prawa czyli iego o tem przekonywały. . . Nie. . . Więc moim obowiązkiem będzie uczynić indagacyą, tego człowieka do sądów pozwać, przekonywać, i ukarać gdy zasłużył; wy zaś jeśli do tego domu wnidziecie, i porządek sprawiedliwości odważycie się przewrócić, odpowiecie prawu za wszelkie przypadki. Dopiero sędzia każe sobie drzwi pałacowe otworzyć, sam ieden wchodzi do środka, bierze za rękę właściciela przeciwi któremu gmin powstał, i prowadzi tłumem otoczony do więzienia bez najmniejszej przykrości. Ten śmiały urzędnik na powszechną pochwałę u wszystkich zasłużył. Drugi sędzia innym sposobem ocalił pałac i osobę iednego z przyjaciół X. Pokoju; do zapalonego gminu, który już wpadał, głos podnosząc; ten dom rzecze, dotąd należący do X. Pokoju konfiskuję imieniem Króla, więc odtąd jest własnością Monarchy. To mówiąc sędzia herb Królewski każe zawiesić nad drzwiami, pospólstwo znak szanując, najmniejszego gwałtu nie czyniąc idzie napadać i niszczyć inne pałace, gdzie nie znalazłszy równie śmiałych i przytomnych urzędników wiele szkodziło. Ferdynand 7 przez iednego z urzędników dworskich odesłał W. X. Berg i Clivii szpadę Franciszka i dotąd w naszej stolicy zachowaną; przyjmując dar Murat miał rzecz przydłuższą, w której uwielbił waleczność narodu Hiszpańskiego.

LONDYN d. 2 kwietnia. Między portami Yarmouth i Harwich stoi flotta z 300 przewozowych statków złożona, w zupełney gotowości do przedsięwzięcia żeglugi, skoro wiatr pomyślny mieć będzie, zgadywać nie chcemy przeznaczenia tej potęgi. Poseł Pruski Jacobi z Dover przybywszy do Calais, tu nie przyjęty od Francuzów powrócił do naszej stolicy. Towary zamorskie, któremi Anglia jest napełniona, coraz bardziej z ceny spadają, ponieważ wyprzedania ich Europejskim narodom niema sposobności. Sąd na G. Whitlocke zwołany dał wyrok, że postęпки tego wodza w dobywaniu szturmem Buenos Ayres naganne były; zatem Whitlocke upomniany publicznie i surowie zgromiony przez Prezydenta, ogłoszony jest niezdatnym do służenia w woysku Angielskiem. Oppozycja chciała pociągnąć do sądu i odpowiedzi Margrabię Welleśley byłego Generala Gubernatora osad wschodnio Indyjskich; ale ten człowiek znalazł wielu przyjaciół w izbach Parlamentowych, które zasługę iego uwielbiając aktu oskarżenia podawać nie do-

zwolili. Dziś ten człowiek i Melville pierwszą powagę i znaczenie mają w tajnych radach Jerzego 3.

LISBONA d. 25 Marca. Narod Portugalski wysłał deputacyą która ma oświadczyć Imperatorowi Francuzkiemu podziękowanie; do niej wchodzi W. Inkwizytor, Biskup Coimbry, Don Melo, Abrantes, Penalva, Valença, Sabugal, Lima, Barbacena, i kilku innych. Wczora Kapitan okrętowy Magendie dawał w porcie naszym na okręcie Gama od 74 armat biesiadę G. Junot, na której między znaczniejszymi gośćmi znajdował się Admiral Rosyjski Siniawin. Słychać że woyska Portugalskie rozkaz odebrały pospieszać do miasta Valladolid.

MEDIOLAN d. 3 Kwietnia. Wice Król Eugeniusz jako Namiestnik Napoleona Imperatora, przesłał zalecenie do dywizyi rozłożonych w państwie Rzymskiem, Toskanii nad brzegiem Adryatyckiej odnogi, w którym wyraża iż w Rzymie i po innych wielu miejscach rozdawać zaczęto kordy nowe, niby hasło przeciwko Francuzom; rozdający one odpowiadają za nieszczęśliwe skutki; takich ludzi kazano mieć, ktokolwiek odtąd rozdawać będzie, stanie przed sądem woyskowym, i usłyszy wyrok śmiertelny. Tenże Wice Król ogłosił wyrok Napoleona stanowiący Senat dla Królestwa Włoskiego, który składać się będzie z dorosłych Xiążąt rodziny panującej, urzędników koronnych, Arcy Biskupa Mediolanu, Patriarchy Weneckiego, Arcy B. Bononii, Ferrary, Rawenny, i znaczniejszych obywateli, licząc tych 8 na każdy million mieszkańców; Król wybiera wszystkich z liczby podanych kandydatów przez Collegia elektorskie po 2 z każdego departamentu. Senat czynić będzie co czyniła dotąd rada Konsultorów, rozstrząsa projekta do praw przyszłych, podaje Królowi swoje uwagi nad prawami zapadłymi, wnosi w księgi prawa nowe, ustawy, tytuły nadane od korony, Maioraty familiine, nagania przeciwne konstytucyi czynności Collegiów Elektoralnych, złe użycie władzy duchowney i świeckiej przez urzędy krajowe, zklada przestępnych sędziów, czyta przed ogłoszeniem ich traktaty z postronnymi, może Senat podawać Królowi uwagi nad rachunkami Ministrów, przekładać potrzebę i chęć narodu. Wolności osobistej obywateli stróżem będzie. Dochód Senatu składa się z 400 t. lirów płaconych ze skarbu, i z miliona w dobrach narodowych. Król może liczbę Senatorów powiększyć, byleby razem fundusz pomnożył. Obrady Senatu tajemne. Senatorowie duchowni pensją z beneficjów kościelnych odbierają.

PARYŻ d. 12 kwietnia. O flottach naszych nic pewnego niema; dziś mówią że nie Lalléant i Gantheaume, lecz tylko Admiral Cosmao z eskadrą był w Corfou; to pewna że woysk Francuzkich nie wysadzono na brzeg Sycylijski; owszem zaczęto mówić, że z Anglii przybył Ferdynandowi 4 posilek 9 t. żołnierza lądowego; jeśli tak jest, pewnie G. Spencer nie satysfakcjonuje

dix i Ceuty iak głoszone w Londynie, udał się prosto w te strony. Do Hiszpanii coraz więcej woyska posyłamy; słychać że w Valladolid i drugich miastach tego kraju srebra kościelne w rekwizycyą brać zaczęto ku potrzebie publicznej; los Królestwa niepewny; podobno sam Napoleon Imperator będzie w Madricie, od Vittoria dostolicy regimenta gwardyi konney są już rozstawione dla przyjęcia jego. Nawarry część Hiszpańska postanowiła wystawić pamiątkę tryumfalną Monarsze naszemu, inne prowincye gór Pyreńskich blizkie są w oczekiwaniu największemu.

Imperator d. 4 wiechał do Bordeaux wieczorem; nazajutrz rano dawał audyencye zwyczajne, rozmawiał najdłużey z Kupcami, którym uczynił nadzieję handlu pomyślniejszego; laskawie odpowiedział na mowy Maira i Arcy Biskupa; ostatni całego narodu imieniem zaklinał Monarchę, azeby po tylu już przypadkach życia swojego nie narażał na wojenne niebezpieczeństwa, na którego trwałości długiej zależy jedynie los, przeznaczenie, pokoy, szczęście, podległość, i wierność ludu naszego. Po audyencyach woyska do Hiszpanii ciągnące sam ćwiczył, oglądał port, magazyny, twierdze, i cokolwiek znalazł w mieście niedy zamożnym i bogatym widzenia godnego, przyrzekając gdy pokoy zabłyśnie, przywrócić one do stanu kwitnącego, w jakim przed rewolucyą było. Udał się później do Lyceum, i edukujących się młodzieńców doświadczał; ma zabawić do dnia 11.

Astronom Pons w Marseille odkrył nową i szczerą kometę. Zalecono wszystkim żeglarzom Francuzkim, ażeby którym zdarzy się przebiegać rozmaite morza, i do jakichkolwiek portów zawinąć, starali się zewsząd przynosić do oyczyzny pewne gatunki nasienia bawełny, której plantacyą po wielu doświadczeniach pomyślnych rząd uznawszy łatwą i zyskową, tę tylko trudność znajduje, iż nasiona coraz nowe rolnikom dostarczać trzeba; i chociaż uznano za najlepsze bawełnę zielną i Tenessee, na innych jednakże gatunkach doświadczenie powtórzyć nie zawadzi.

Listy Madrickie zgadzają się na to, że przybycie woysk Francuzkich narodowi Hiszpańskiemu wogólności, szczególniej zaś familii Królewskiej wiele dobrego przyniosło. Zabitemu pod czas rewii przypadkowo G. Malher w Valladolid G. Dupont sprawił pogrzeb uroczysty; serce jego iako W. Oficjera legionu honorowego złożone u nas w Pantheonie.

Szkołę rycerską z Fontainebleau do S. Cyr przeniesiono, z tego miejsca drugą do La Fere. Po Królu Duńskim Krystianie 7 dwór wziął załogę na 3 tygodnie. W Grenoble i wielu innych miastach czuliśmy trzęsienie ziemi, które jednak szkodliwego skutku nie sprawiło. Amerykańskie okręta w liczbie większej niż przedtym zawinąć zaczęły do Francuzkich i Hiszpańskich portów, nie wiemy czyli to przypisać trzeba powolności nieprzyjaciela.